

WALLE, Martha vande (Izegem 7 december 1902 – Knokke 23 oktober 1980).

Kreeg een Franstalige opvoeding in het Ave Maria-instituut van haar geboortestad. Vande Walle voltooide haar vorming in de kostschool van de ursulinen te Sint-Niklaas, en later nog aan de Katholieke

Vlaamse Hogeschool voor Vrouwen te Antwerpen. Vlaamsgezind werd ze onder invloed van haar oudere broers (Maurits bijvoorbeeld was oud-leerling van Cyriel Verschaeve te Tielt), die actief waren in het Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond.

Reeds in 1919 stichtte zij in Ichtegem een Vlaamse Meisjesbond met als kenspreuk "Spijts laster en kwaadwilligheid". Samen met onder anderen Mia Cappuyns, Julia Putman, Angela Tysmans en Emma Havermans behoorde ze tot de leidinggevende persoonlijkheden van de katholieke Vlaamse meisjesbeweging. Met Putman nam ze de organisatie op zich van de West-Vlaamse bonden. In 1920 was ze aanwezig op de goudag te Gistel, waar ze voor het eerst Verschaeve en Robrecht de Smet ontmoette, maar ook Karel van der Espt en Karel Dubois.

Van 1923 tot 1933 was Vande Walle redactiesecretaresse van *Gudrun*. Ze maakte er een overzichtelijk en degelijk tijdschrift van. Door haar toedoen schreef een aantal belangrijke figuren in het blad, zoals Verschaeve (in 1924 over Henriëtte Roland Holst). In augustus 1926 volgde ze samen met Victor Leemans en Leo Wouters het internationale vredescongres van Eierville dat ingericht was door de Franse journalist, pacifist en christen-democraat Marc Sangnier.

Na het afscheid van Putman, die eind 1926 intrad in een missiecongregatie, nam Vande Walle tot in 1930 het secretariaat op zich van de West-Vlaamse goubond. Daarnaast werkte ze mede aan de oprichting van een meisjesafdeling van het Dietsch Studentenverbond.

In 1932, toen haar moeder overleden was, dacht ze eraan een zelfstandige zaak op te richten. Geheel in de lijn van haar Vlaamse en Groot-Nederlandse overtuiging, werd het, met behulp van het mecenaat van Jozef en Maria Lootens uit Oostrozebeke, een uitgeverij, de Zeemeeuw, die zich zou specialiseren in het uitgeven van Verschaeves werk. Aanleiding gaf de zestigste verjaardag van de kapelaan van Alveringem om een groot tiendelig verzameld werk (1934-1941) op de markt te brengen. Het werd een stijlvolle editie van hoge Vlaamse uitgeverskunst.

Om ook werk van anderen uit te geven stichtte ze in 1935 een tweede uitgeverij, Wiek-Op, om boeken over V.B., romans, poëzie, Zuid-Afrika aan te vatten. Ze publiceerde werk van Stijn Streuvels, Wies Moens, Ernest van der Hallen, Bert Peleman, Renaat Joostens, Arthur de Bruyne, Leo Delfosse en anderen, in totaal 83 boeken en 45 auteurs. Heel wat deed ze voor de verspreiding van het Zuid-Afrikaanse boek in Vlaanderen. In 1937 was ze nauw betrokken (samen met Verschaeve) bij de stichting van het tijdschrift *Dietsland-Suid-Afrika*, door de abdij van Steenbrugge uitgegeven en waarvan ze ook redactielid was.

Sedert 1934 heeft ze systematisch gewerkt aan het archief van en over Verschaeve. Maar in de oorlogsjaren weigerde ze de kapelaan en haar broer Maurits te volgen in de extreme **collaboratie**. Dit bellette haar niet een ongemeen groot aantal kunstzinnige boeken en essays van Verschaeve uit te geven. Tijdens de bevrijding werd een groot gedeelte van haar inboedel en bibliotheek vernield of gestolen. Bij besluit van 20 november 1944 kreeg ze verbod haar uitgeversactiviteiten te hervatten, maar ze werd op 28 april 1947 buiten vervolging gesteld. Het Verschaeve-archief wist zij te redden. Regelmatig bezocht ze Verschaeve in Solbad Hall (Oostenrijk) en ze was de enige Vlaming die in 1949 op zijn begrafenis aanwezig was.

Vanaf de jaren 1950 hernam Vande Walle haar uitgeversactiviteiten. Tussen 1954 en 1961 verscheen een tweede editie van het verzameld werk van Verschaeve, in acht delen. Zij stichtte een vereniging om het archief van Verschaeve te beheren. Uiteindelijk werd dit in 1960 het **Jozef Lootensfonds**. Haar uitgeverijen stopte zij in 1963. Zij zorgde er ook voor dat in 1970 de *Verschaeviana* konden verschijnen. Omwille van gezondheidsredenen slaagde zij er niet meer in een grootse Verschaeveherdenking in 1974 te organiseren.

LITERATUUR: H.H., 'Dankwoord aan Marthe', in *Gudrun*, jg. 16, nr. 4 (1935), p. 73-75; – *Gedenkboek Jozef Lootens*, 1955; – D. Vansina, 'Van Gudrun tot Zeemeeuw', in *De Standaard* (21 december 1962); – A.D. (Angela Dosfel-Tysmans), 'Hulde aan Martha vande Walle', in *Gudrun*, jg. 33, nr. 1 (1963), p. 12-15; – E. Dekkers, 'In memoriam Martha vande Walle', in *Verschaeviana* (1981), p. 193-196; – F. Bonneure, 'Vandewalle, Martha', in *Lexicon van Westvlaamse Schrijvers*, II, 1985, p. 89; – T. van Moerbeke, 'Enkele gegevens over de geschiedenis van het Jozef Lootensfonds en het Cyriel Verschaeve-archief', in *Verschaeviana* (1985), p. 175-181; – A. vanden Abeele, 'De uitgeverijen van Martha vande Walle', in *Verschaeviana* (1986), p. 167-240; – L. Simons, *Geschiedenis van de uitgeverij in Vlaanderen*, II, 1987; – P.J. Verstraete, 'Walle, Martha vanden', in *NBW*, XIII, 1990.

ROMAIN VANLANDSCHOOT